

Prvi kralj kraljestva Izrael

Samuel je bil zadnji najveličastnejši sodnik v Izraelu. V tistem času pa so bili Izraelci razdeljeni v dvanajst samostojnih rodov, ti pa so bili razdeljeni v rodovine, tako nikakor niso bili enotni, saj so živeli od severa do juga. V vojni s Filistejci. Filistejci so v bitkah zmagovali in pobili že nekaj tisoč mož, zasegli pa so tudi skrinjo zaveze, ki so jo kasneje zaradi neugodnosti raje vrnili. Filistejci so prišli iz Evrope z ladjami in se naselili na ravnini ob obali. Vojaško so bili močnejši, imeli so železno orožje, bojne vozove, ropali, morili in požigali so po deželi.

Izraelci so pod njihovo oblastjo že trpeli dvajset let. Vsega tega pekla jih je rešil Samuel s pomočjo Boga, ki mu je navdihnil ključ do zmage.

Toda Izraelci so se zavedali, da niso varni, zato so od sodnika zahtevali kralja. Hoteli so kraljestvo z močno središčno oblastjo, kot vsa druga ljudstva. Toda Samuel se s tem ni in ni strinjal, svaril jih je in se na vse preteke upiral. Ljudstvo pa je še naprej zahtevalo kralja. Tako je Samuel sklical vse Izraelske rodove skupaj in jim ukazal naj stopijo pred Boga. Saj je Bog obljubil, da mu bo povedal, ko bo prišel pravi. Bog je izbral Benjaminov rod, Marijeva rodovina, prišli so vsi sinovi, toda Bog ni izbral nobenega, zato je bil Samuel prepričan, da se še nekdo nekje skriva. Končno je nekje res našel še Kiševa sina – Savela. Bogo je bil prepričan, da je bil pravi. Ko je stopil med ljudstvo je bil za glavo večji od ostalih, tako so bili vsi očarani nad novim kraljem.

Savel je bil uspešen v številnih vojnah proti ljudstvom, ki so napadali, toda filistejcev se ni in ni mogel rešiti.

Po Svetemu pismu, naj bi se Savel preveč oddaljil od Boga in mu obrnil hrbet, zato je Bog priznal svojo napako in izbral novega kralja. Tokrat ni več gledal na zunanost, temveč na lepoto v srcu. Izbral je Davida in Samuel naj bi ga naskrivaj mazilil za kralja, toda to je bil kralj le majhnega ljudstva. David je bil pameten, močan, odličen bojevnik, sposoben in prijeten na pogled. Kmalu je prišel na Saveljev dvor, kjer je igral na citre za kralja. Z njim se je spoprijateljil Saveljev sin in v njega se je zaljubila njegova hči Mihala in se z njim tudi poročila. Nato, ko je zmagoval v raznih bojih, ga je ljudstvo častilo bolj, kot kralja je Savel, zato je bil Savel ljubosumen nanj.

Poznana je zgodba o Goljatu in Davidu. Goljat je bil ogromen in neizmerno močan Filistejec, ki je Izraelcem predlagal dogovor, da če ga kdo premaga, mu bo njihovo ljudstvo večno služilo, toda če ne bodo morali oni njim. Norčeval se je iz Izraelcev, ki so se ustrašili, ko je prišel David in pred njega stopil le s palico in kamni. Goljat se mu je smejal, da če je morda pes, da nadenj prihaja s palico, toda David je bil samozavesten in mu je odvrnil, da res prihaja le s tremi kamni iz potoka in palico – pastirsko pračo, toda z njim je tudi Bog. David ga je res že z enim kamnom zbil po tleh, da je ta postal nezavesten, mu vzel meč in mu z njim odsekal glavo. Filistejci so zbežali, toda Savlova vojska jih je dohitela in premagala.

Savel ga je večkrat hotel ubiti, dvakrat v njega zalučal sulico, toda David se je izmaknil. Neke noči je nad njega poslal svojo vojsko, toda Mihala mu je pomagala ulti skozi okno.

David je videl, da mu preti nevarnost in zato je ušel v gore, kasneje pa h Filistejcem, le tam je bil varen. Tam se je spoprijateljil s kraljem in postal njegov zaupnik. Z ničvredniki je sestavil svojo majhno najemniško vojsko, ki mu je pomagala kasneje, ko je kot kralj premagal Filistejce.

Savel je skupaj svojim sinom ponovno poskušal premagati Filistejce, toda pri tem sta oba umrla. David je prav za ta namen sestavil in zapel žalostinko, ki je doživela pravi uspeh.

Najboljša o Izrael, sta bila pobita na tvojih višavah! Kako sta padla junaka!... Žalujem po tebi, Jonatan, brat moj. Ljub si mi bil izredno. Tvoja ljubezen mi je bila čudovita, bolj ko ženska ljubezen. Kako sta padla junaka in je uničeno bojno orožje.

Po temu tragičnemu dogodku se je David vrnil v Izrael, kjer je bil maziljen za kralja, toda Savlov sin je še naprej kraljeval svojim rodovom. Čez sedem let pa, ko je tudi ta umrl, so si tisti rodovi želeli priključiti Davidu. Priključili so se mu in sedaj so bili končno vsi Izraelski rodovi združeni v eno.

Za glavno mesto je David izbral Jeruzalem, mesto Jebusejcev. Imenoval ga je Davidovo mesto. Utrdil ga je in si v njem sezidal palačo. Filistejci so v Davidovi moči videli izziv, zato so ga dvakrat napadli, toda na koncu jih je David dokončno premagal.

V Jeruzalemu je David naredil pravo versko središče svojega kraljestva. Nazaj je pripeljal skrinjo zaveze, ki je povsem zapuščena ležala v Baalah. David je premagal vse okoliške narode in zato doživel še večji ugled. Toda kakor pravijo, da nihče ni popoln, je tudi David naredil ogromno napako, ko je nekega dne, ko se je njegova vojska bojevala, zagledal v prelestno Batšebo, ki je bila že poročena. Njen mož je bil sicer pogan, toda zvesti vojščak. David jo je zapeljal in se z njo zapletel v intimnosti. Čez čas je ugotovil, da je z njim zanosila. Najprej je njenega moža opijanal in ga poslal k njej, toda ker ga ni ubogal, ga je poslal v prve vrste v vojski. Seveda je bil ubit in tako se je David lahko poročil z Batšebo. Bog se ni strinjal s tem dejanjem, zato je sin umrl. Toda imela sta še enega otroka in njegovo ime je bilo Salomon., njegovo drugo ime pa je bilo Jedidja, Jahvejev ljubljeneec.

Bog pa je Davidu povedal to priliko:

Ko je prišel popotnik k bogatinu, ni maral vzeti od svoje drobnice ali svoje govedi, da bi pripravil pojedino popotniku, ki je prišel k njemu. Vzel je namreč ovčico ubožcu ter jo pripravil za moža, ki je prišel k njemu. David je rekel, da tisti, ki je to storil mora umreti. Bog pa mu je odgovoril, da je ta mož on sam...

Davidu je nadomestil Salomon. V času njegovega vladanja ni bilo nobenih nemirov s sosednjimi narodi, zato se je lahko namesto vojski, posvetil gradnji. Kraljestvo je utrdil in mu dal neverjeten blesk, Jeruzalem je povečal, zgradil nove palače in tempelj Jahveju. Imel je ogromne načrte za vse kraljestvo, po mnogih mestih je naredil trdnjave, skladišča in hleve za konje. V času njegovega vladanja so se strašno razbohotile trgovske poti z drugimi deželami. V Tiru je kupoval les, prodajal žito in olje in prekupčeval konje iz Elikije in vozove iz Egipta. Zgradil je mogočno ladjevje, ki so iz Arabije in Azije prenašale zlato in druge kamne. Pospešil je obrt z predelavo železa in bakra, katerega najdišča so bila med Črnim morjem in Arabskim zalivom. Organizacija kraljestva je postala mnogo boljše, saj ga je razdelil v dvanajst okrožij in na čelo vsakega postavil upravitelja. Prav ve tem času se je razvila tudi močna morska trgovina.

Zgradil je znan Salomonov tempelj, ki je bil posvečen Jahvi. Gradil ga je sedem let in pol, toda ko je bil končan je bil čudovit in veličasten. V njega so smeli vstopati le duhovniki in leviti. V najsvetlejšem delu je bila shranjena skrinja zaveze, temna dvorana pa naj bi bila božje prebivališče, vanj je lahko le enkrat letno stopil samo veliki duhovnik.

Vse okoliške dežele so občudovale njegove bogastvo in moč, ter mnogo so hodili poslušati njegovo modrost. Sveto pismo trdi, da njegova modrost izhaja iz tega, ko ga je nekega večera v sanjah obiskal bog in mu dal na izbiro, katero prošnjo naj mu uresniči. Njegova prošnja pa je bila, naj mu da razumno srce, da bo znal razlikovati med dobrim in hudim.

Nekega dne je k njemu prišla tudi kraljica iz Sabe, saj se je želela prepričati o njegovi modrosti. Zastavila mu je vsa vprašanja, ki so jo morila in si ogledala vso palačo. Nato, ko jo je postregel z najboljšimi jedmi in pijačami, mu je priznala, da je kar je slišala o njem, je le polovica vse resnice, saj njegova modrost prekaša vse.

Vendar tudi Salomon ni bil tako zelo popoln. Izkoriščal je svoje ljudstvo, morali so mu plačevati ogromno visoke davke. Zaradi dobrih odnosov z drugimi ljudstvi, se je mnogokrat poročil s tujimi ženskami in prevzel njihove vere. V njegovem času so tudi nastajali prvi svetopisemski spisi.

Zaradi velikih in dragih gradbenih del, je potreba po delavcih bistveno narasla. Več deset tisoč jih je poslal v Libanon, kjer so morali sekati cedre in jih transportirati. Istočasno je moralo sto tisoč delavcev delati v kamnolomu, ter tako skrbeti za material za gradnje. Vse to je zahtevalo ogromno tlako, prav zaradi tega pa je prišlo do številnih uporov in zarot. Sploh po temu, ko je Salomona nasledil njegov sin Roboam, ki je še poostril delo in življenje v Izraelu. Mnoge starešine so mu svetovale, naj zrahlja in olajša delo njegovega očeta, toda on ni poslušal in jim je zabičal, da bo poslej delo še težje. Sploh pa so Izraelci verjeli, da je kralj služabnik ljudstva in ne ravno obratno.

Tako se je deset rodov odcepilo od Salomona in razglasilo svojo neodvisnost. Za kralja so imeli Jerobema, ki je bil prej Salomonov uradnik.

Po priliki naj bi njega nekega dne srečal prerok Ahija, mu vzel plašč in ga raztrgal v dvanajst delov in mu rekel, da mu bo dal deset rodov, toda dva bo pustil vladarju, zaradi Davida in mesta Jeruzalem. Kajti sedanji vladar ga je zapustil, ni delal po njegovih ukazih in sploh skrenil z božje poti.

Tako sta leta 932 pr. Kr. nastali dve kraljestvi

- Severno – Izrael, glavno mesto Samarija
- Južno kraljestvo – Juda, glavno mesto Jeruzalem.

Severno kraljestvo je obstajalo od leta 932 pr. Kr. Pa do 722. pr. Kr. Čeprav sta bili to le dve stoletji, je bilo življenje v kraljestvu zelo razgibano. Menjalo se je 19 kraljev, od teh je bilo 7 umorjenih, 8 državnih prevratov, ter ogromno vojnih napadov ter dvobojev s kraljestvom Juda, proti Aramejcom in Asircem. Severno kraljestvo se je tudi versko razlikovalo od južnega, tako sta tam na novo nastali dve svetišči v Betelu in Danu. Postavili pa so tudi zlati teleti, ki so jih nato častili. Vpeljali so razna tuje kulture in verovanja, čaščenje Baala (boga rodovitnosti) in Astarke. Častili so malike, zaradi česar so se precej zamerili Bogu, saj v nobenem predmetu ne more biti bog in ga je zato nesmiselno častiti.

Zaradi spretna politike je doživljal pravi razcvet, toda kljub temu je bilo vedno več revežev, ki so jih osleparili, izkoriščali in prodajali. Bogati so postajali bogatejši in revni revnejši.

Razpad pa je severno kraljestvo doživelo v 8. stoletju pr. Kr.. V 9. stoletju pr. Kr. so Asirci v Mezopotamiji postali velesila in nato 8. stoletju poskušali razširiti svoje ozemlje. Bili so kruti vojaki z odlično vojaško opremo: imeli so bojne vozove, napadalne stolpe in ovne. Po tem, ko so uničili armajske dežele na severu Izraela, je 722 pr. Kr. na vrsto prišlo severno kraljestvo. Obleganje Samarije je potekalo tri leta, toda Asirci se niso vdali. Še naprej so ropali, ubijali in požigali. Del izraelskega prebivalstva je odpeljal v svojo deželo, v Izrael pa poselil tuje narode. Tako se je prebivalstvo pričelo mešati in nastalo je ljudstvo Samarijanov.

V južnem kraljestvu sta ostala le dva roda: Judov in Benjaminov. Judovsko kraljestvo je bilo zato zelo majhna država na robu puščave, ki je bila zelo revnejša od severnega kraljestva. Zaradi uprave in kraljestva, ki sta bila trdnejša in učinkovitejša, niso doživeli groženj od

sosestnjih narodov. Vse do uničenja ni bilo nobenega državnega udara in imeli so pomemben tempelj v Jeruzalemu. Tudi tu se je dogajalo obilno krivic, ravno tako so z razvojem trgovine nastali premožnejši in revnejši. Oblastniki in sodniki so bili slepi za krivice, ki so se dogajale zelo revnemu prebivalstvu. Mnogo kraljev je bilo krvoločnih, malikovskih, brezbožnih. Toda od časa do časa so za kakšne preobrate poskrbeli preroki. Od 8. st. pr. Kr. jim je grozila asirska in nato babilonska nevarnost, toda spretno so sklepali zavezništva z Egiptom, Asirijo in Babilonijo, tako da so se izmuznili mnogim napadom.

V šestem stoletju pr. Kr. Je Babilon padel v roke Perzijcem in njihov kralj Kir je za Izraelce postal drugi odrešitelj. Saj je odobril, da se smejo vsi narodi vrniti nazaj na svoja stara ozemlja, tako tudi Judje v Izrael. Dokončno so se vračali vse do petega stoletja pr. Kr., čeprav so nekateri ostali v svoji novi domovini, saj so se tam ustalili in dobili dobre zaposlitve, boljše, kot v časih v Izraelu. Po vrnitvi so Izraelci, takoj pričeli z obnavljanjem templja, ki je bil med obleganjem porušen. Samarijani, ki so verjeli v istega Boga, so jim hoteli pomagati, toda Judje tega niso dovolili, ker njihova vera naj ne bi bila prava. Tako so jih Samarijani ovirali pri delu in gradnja se je tako ustavila za 15 let. Tako so Judeje obupali, toda preroki so jih spodbujali naj nadaljujejo, tako so nekateri res zopet pričeli vztrajati. Samarjani so se zopet pritožili kralju, toda tokrat je popustil in dal dovoljenje Izraelcem, da so dokončali svoj tempelj. Dokončali so ga v začetku šestega stoletja pr. Kr., toda ni bil tako velik, niti tako lep, kot Salomonov.

Toda mesto niti približno ni bilo tako, kot v časih, še vedno so živeli v razvalinah in nihče si ni želel živeti v tako pustemu mestu. Tako so dobro stoletje po ponovnem prehodu, obnovili mestno obzidje in kasneje tudi vse mesto.

Podnebje v Izraelu je zelo raznoliko, pozimi lahko sneži, medtem, ko je kilometer nižje peklenska vročina in s tem tudi obširne puščave. Tudi v Izraelu v nekaterih letih nalivov zacveti puščavo, drugo leto pa zopet vlada suša in revščina. Izrael je tudi precej gorata dežela, sploh sta bili v zgodovini Izraelcev pomembni dve božji gori. (v Sinji puščavi in Sion v Jeruzalemu.) Izraelske hiše so bile narejene iz mešanice gline in slame- opeka. Kasneje so uporabljali tudi kamen, streha je bila ravna, narejena iz blata in vej. Poleti so na strehah tudi spali, okna so bila majhna in za to prepuščala zelo malo svetlobe, ter tudi toplote. Zato so ves dan gorele oljenke. Tla so bile zbite s trde zemlje. Revnejši so imeli eno prostorske hiše, v enem kotu so imeli shrambo, v drugem spalnice in spet v tretjem prostor za prehranjevanje. Bogatejši so imeli več prostorne, večkrat tudi več nadstropne hiše, ki so v notranjosti imele svoje dvorišče. Izraelci so imeli dva glavna obroka, opoldne in ob sončnem zahodu, zjutraj pa so pojedli le manjši kos kruha in olive. Hrano so sestavljala preprosta živila: leča, bob, praženo žitno zrnje, mlečni izdelki in meso na žaru, vse pa so jedli iz iste skled. Velik delež je dodalo tudi sadje in sveža zelenjava. Bogatejši pa so prirejali prave gostije in popivanja, kar je vzbudilo ne odobravanje bogov. Pomembna je bila tudi sol, tako v prehrani, kot v obdelavi živil in družbenih odnosih. Oblačila so bila iz ovčje ali kozje dlake, bogatejši pa so jih imeli iz svile in platna. Za Izraelce pa je bila posebno znana barva škrlata. Zanih je bila sobota praznik, ravno tako, kot za nas nedelja. Trajala je od petka zvečer, pa do sobote zvečer, to je bil čas, ko se ni smelo nič početi. Oblekli so se v svoje najboljša oblačila, skupaj z družino uživali najboljšo hrano in praznovali, ter molili.

Učenjaki so se ta dan zbirali v sinagogi, kjer so preučevali biblijo.

V Izraelu je živelo nekaj tisoč ljudi, od katerih je velika večina delala v službi ali pri oskrbovanju templja. Ob praznikih (pasha, žetev), pa je v mesto prišlo več deset tisoč romarjev.

Izrael pomeni » naj se Bog bori, naj Bog zmaga«.

Sodniki so bili možje, ki so pred prvim kraljem vodili in osvobajali ljudstvo iz rok sovražnikov. V zgodovini je bila med sodniki tudi ena ženska.

Kralji so bili z razliko od drugih držav tukaj obravnavani, kot navadni ljudje, bogovi služabniki, ki so morali služiti ljudstvu in ne bogovi, kot drugje.

Preroki so bili verniki, ki so v božjem imenu govorili svojemu ljudstvu, kadar je zašlo na kriva pota ali izgubilo pogum. Prihajali so iz vseh slojev: kmetov, veleposlanikov, duhovnikov, navadnih delavcev.

Duhovniki so se razvili skupaj z zgodovino Izraela. V družini je imel oče duhovniške naloge, saj je skrbel za povezavo družine z Bogom. Duhovniki in Leviti, so skrbeli za svetišča in duhovno življenje v mestu. Duhovništvo je bilo dedno, ko je bil sin polnoleten, je prejel duhovniško posvečenje. Tiste čase, ko ni bilo kralja, so imeli vlogo voditelja, ko pa je zavladal ustava, so izgubili to funkcijo. V letu 70, ko so porušili svetišče, pa niso imeli praktično nobene vloge več.

Zakon je bil v Izraelu tako rekoč obvezen, nihče ni ostal neporočen, saj je bog velel da je zakon med možem in ženo nekaj pomembnega in božjega. Pogosta je bila poligamija (en mož, več žena), kasneje pa se je uveljavila monogamija (ena žena). Poročali so se že s 12. in 13. leti. Starši so se v večini primerov že v naprej dogovorili v poroko, mož pa je pri poroki postal gospodar in žena gospodarjeva lastnina. Poroka je bila navadno leto dni po zaroki in je trajala en teden ali celo dva.

Čeprav je ženska v svetemu pismu veljala za enakovrednega moškemu, v življenju ni bilo tako. Ženska ni mogla zaprositi za ločitev, med tem, ko jo je lahko mož vsak trenutek zavrgel in sam odločal za družino. Prav tako je ženski, ki ni mogla imeti otroka, rodila otroka služabnica in nato ga je ženska priznala za svojega.

Otrokovo rojstvo je potekalo podobno, kot danes. Vsak je dobil ime, ki je točno nekaj pomenila. Osmi dano rojstvu dečkov je sledilo obrezovanje, to naj bi bilo znamenje pripadnosti božjemu ljudstvu.

Sužnjev v Izraelu ni bilo veliko in še s temi so ravnali zelo lepo, saj so se spominjali svojega suženjstva v Egiptu. Po šestih letih so bili osvobojeni, razen če so sami hoteli ostati, so lahko ostali. Sužnji pa so postali ob tatvinah ali če niso odplačali svojih dolgov.

Stari, kralju Davidu pripisani psalm je torej dandanes še enako živ kakor v pradavnih èasih:

" Prosite miru za Jeruzalem!

Naj bodo varni vsi, ki te ljubijo!

Mir bodi za tvojim obzidjem!

Blaginja v tvojih palačah! "